

■ Нашы святыні

НАЙЛЕПШЫЯ Ё СВЕЦЕ МАЗАІКІ
І КАВА З ЖАЛУДОЎ

Карэспандэнт «Звязды» пазнаёмілася з цікавінкамі Свята-Елісавецкага манастыра

Дзверы манастырскіх цэркваў адчынены з сямі раніцы да вечара, прыйсці памаліцца сюды можна ў любы час. Тут стаяць свечкі, сядзяць, стаяць, плачуць, разважаюць, нават спяць — ніхто і не падумае папракнуць. Манастыр прымае сотні паломнікаў, якія прыходзяць сюды не толькі для таго, каб пакланіцца мясцовым святыням, раскрыць сваю душу Богу і атрымаць сучашняе. Многія тут цалкам мяняюць свой лёс і знаходзяць сапраўдны паратунак — хто ў малітве, хто ў працы, хто ў дапамозе хворым.

Манастыр

на месцы пакут

На 70 дзесяцінах зямлі ў Навінках мінскае земства вырашыла адкрыць працоўную калонію для душэўнахворых. Будаўніцтва яе пачалося ў 1914 годзе, а ў 1918-м, ужо саветская, яна адкрылася. Пра жыццё калоніі да Другой сусветнай вайны звестак няма, аднак вядома, што ў 1941 годзе хворых сагналі ў лазню і зрабілі там газавую камеру...

— Да нас прыходзілі людзі, якія маюць доступ да сакрэтных дакументаў, і сведчылі, што ў палях каля Цянскага вадасховішча былі і расстрэлы рэпрэсаваных, — расказвае сястра міласэрнасці Таццяна ХАМЯНКОВА, якая запрасіла на экскурсію па манастыры.

Гісторыя сястрынства, а потым і манастыра пачалася з таго, што ў 1994 годзе ў пасёлак Навінкі, каб наведваць хворых у Рэспубліканскім цэнтры псіхічнага здароўя, сталі прыязджаць прыхаджанкі Свята-Петра-Паўлаўскага сабора. Ахвотніц несці тут служэнне становілася ўсё больш, і ў 1996 годзе было створана сястрынства ў гонар прападобнамучаніцы вялікай княгіні Елісаветы.

22 жніўня 1999 года лічыцца днём нараджэння манастыра: у гэты дзень яго афіцыйна зарэгістравалі, тады ж адбыўся першы пострыг манахінь у гэтых сценах. Цяпер іх тут служыць больш як 100. Працягвае працаваць і сястрынства (дарэчы, адно з самых вялікіх у СНД — больш за 300 сясцёр міласэрнасці).



Уся гэтая прыгажосць зроблена са шкла.

Манахіні жывуць у келлях, размешчаных у карпусах. Даюць зарок бясплюбнасці, а калі прыйшлі ў манастыр у сталым узросце, тасункі з сям'ёй мінімалізуюцца, іх частату вызначае духоўнік. У манахінь няма сваёй маёмасці, уся яна агульная. Сёстры даюць абяцанне безумоўнага паслушэнства ігуменні і духоўніку. У кожнай з насельніц манастыра сваё малітоўнае правіла, якое павялічваецца ў залежнасці ад чына. Апроч таго, манахіні разам з сёстрамі міласэрнасці наведваюць больш за дзве тысячы хворых у рэспубліканскім цэнтры псіхічнага здароўя і іншых установах. Першыя дзве прыступкі ў манастве — працаўніцтва і паслушэнства. Калі на гэтым этапе сястра разумее, што памылілася з выбарам, мае права пайсці з манастыра. Гэтак-сама і ў сястрынстве — ёсць пэўны

выпрабавальны тэрмін, за які трэба вызначыцца, пойдзеш ты гэтым шляхам ці не...

Да скону маліцца
за забойцу

Сястра Таццяна праводзіць нас у царкву, асвечаную ў гонар святога Мікалая Цудатворца. У памяшканні вялікая колькасць старажытных абразоў, якія падаравалі. Некаторыя абразы — у сярэбрано-залатых акладах. Іх зрабілі з каштоўных прынашэнняў ад удзячных вернікаў за ацаленне ад хвароб. Упрыгажэнняў было так шмат, што ўсе яны не маглі змясціцца на іконах, таму вырашылі пераплавіць іх на аклады.

Мікалаеўская царква адметная тым, што ў ёй чытаецца кругласутачная (за выключэннем богаслужэнняў) малітва за ўвесь свет — «Няўсыпны псалтыр».

Адна з найшаноўных ікон у храме — абраз Божай Маці «Неўпівальная Чаша», пры дапамозе якой многім удалося ацаліцца ад алкагольнай, наркатычнай і іншых залежнасцяў.

З царквы Мікалая Цудатворца, не выходзячы на вуліцу, мы падыймаемся ўгору па лесвіцы ў Елісавецкі храм. Прападобнамучаніца вялікая княгіня Елісавета нарадзілася 151 год таму ў Германіі ў пратэстанцкай сям'і Людвіга IV, герцага Дармштацкага, і прынцэсы Алісы, дачкі англійскай каралевы Вікторыі. Сям'я была шматдзетнай, і хоць жыла багатая, дзеці выходзілі ў строгае і пашане да працы. У 20 гадоў Елісавета абвян-



Інтэр'ер Елісавецкага храма.

неўзабаве стала. Аднак ужо наступілі часы балшавіцкага тэрору, змагаліся не толькі з царызмам, але і з Богам. Па настаяцельніцу прыйшлі ўначы, не далі развітацца з сёстрамі. Пасля — Сібір, закінутая вугальная шахта, куды скінулі княгіню, інакію Варвару, якая добраахвотна пайшла з ёй на пакутніцкую смерць, пяць князёў з Дома Раманавых і частку прыслугі. У шахту з людзьмі кідалі гранаты, але ніводная з іх не разарвалася. Сведкі тых падзей запэўнівалі, што некалькі дзён з шахты даносіўся малітоўны спеў.

Мошчы княгіні і інакіні атрымалася вывезці з Расіі і пахаваць у Іерусаліме, як марыла вялікая княгіня Елісавета. На той момант прайшло два гады пасля іх смерці. Тленне не кранула іх мошчы, ад іх разліваўся водар ці то лілей, ці то мёду і язімну...

Пачаць пісаць іконы

можа кожны...

Пра манастырскія храмы можна расказаць вельмі доўга. Цэлыя гісторыі маюць не толькі царквы, але і многія абразы ў іх. Аднак мы вырашылі зазірнуць у куточкі, якія не навідавоку для звычайнага наведвальніка — майстэрні. Іх тут больш за 30, працуюць у іх людзі як са спецыяльнай адукацыяй, так і без яе. Большасць з майстэрняў адраджаюць царкоўнае мастацтва — іканаліная, іканакладная, швейная, залаташвейная, сценаліная, мазанічная, па апрацоўцы дрэва, металу, шкла...

Храм складана ўявіць без выяў святых, таму найперш сястра Таццяна праводзіць нас у іканалісную майстэрню. Адметна, што фарбы пры напісанні ікон выкарыстоўваюцца толькі натуральныя, іх здабываюць з мінералаў і раслін, як і сотні гадоў таму. Пры манастыры ёсць свая іканалісная школа. Аказваецца, любы, хто мае мінімальныя мастацкія досвед і здольны пераступіць праз свой творчы эгаізм, можа прайсці тут навучанне і пачаць пісаць іконы.

— Мы знаходзімся ў працоўным памяшканні найлепшай у свеце мазанічнай майстэрні, — прэзентуе сястра

Таццяна наступную слаўтасць манастыра.

Пра гэты абсалютна не перабольшаны статус сведчыць выйгрыш праекта па ўпрыгожванні сабора Савы Сербскага ў Бялградзе. А гэта ні многа ні мала — чацвёртая па велічыні праваслаўная царква ў свеце! Беларускім майстрам трэба будзе выкаласці ў ёй тысячы квадратных метраў мазанікі.

Сама яна, між іншым, вырабляецца па старажытнай тэхналогіі са смальты, якую драбняць на спецыяльным прыстасаванні — смальтаколе — на кавалкі патрэбнага памеру. Для кожнай будучай мазанічнай выявы складаецца палітра, потым рыхтуецца эскіз, пасля чаго на пластылін набіраецца чарнавік. Яго абгортваюць у плёнку, вязуць на аб'ект, дзе кожны кавалачак смальты ўручную пінцэтам прымацоўваецца да паверхні. Гэта па старажытнай тэхналогіі. Крыху інакш робяць па тэхналогіі сучаснай: мазаніку прыклеіваюць спецыяльным клеем пры дапамозе будаўнічай сеткі, і ўжо ў такім «сабраным» выглядзе прывозяць на аб'ект і замацоўваюць.

Прыклад працы тутэйшых майстроў, выкананай менавіта старажытным спосабам, можна ўбачыць на тэрыторыі манастыра — у храме ў гонар Маці Божай Дзяржаўнай. Цікава, што самы далёкі заказ з мазанічнай майстэрні Свята-Елісавецкага манастыра адправіўся ў Паўднёва-Афрыканскую Рэспубліку.

Пры манастыры дзейнічае праваслаўная гімназія ў гонар прападобнай Еўфрасінні Полацкай, ёсць дзіцячы садок, цэнтр духоўна-творчай асветы, дзе маленькія наведвальнікі займаюцца іканалісам, царкоўнымі славамі, музыкай, рукапашным боем, шахматамі, харэаграфіяй, тэатральнай дзейнасцю і шмат чым іншым.

А побач з манастырскім комплексам дабудовваецца Дом паломніка, у якім будзе сталойка для ўсіх ахвотных і фітабар, у якім прапануюць каву з жалудоў і зёлкавую гарбатку.

Дзіяна СЕРАДЗЮК.
seradzyuk@zviazda.by

■ Аднаўленне

МОЛІМСЯ
ПРА ВЯРТАННЕ
ХРАМА

У Міністэрстве культуры Беларусі далі згоду на аднаўленне разбуранага ў савецкі час касцёла ў цэнтры Віцебска. Прыгожы храм быў пабудаваны ў XVIII стагоддзі. Яго фотаздымак можна ўбачыць на многіх дарэвалюцыйных фота і творах мастакоў мінулага і пазамінулага стагоддзяў. Касцёл знаходзіўся праз дарогу ад Рынкавай плошчы і сімвала горада — ратушы. На яго месцы ў 1980-я гады размясцілі фантан...

Дарэчы, будынак заўсёды быў каталіцкім храмам і ніколі не перадаваўся праваслаўнай царкве. Касцёл зачынілі ў 1940 годзе. Да Вялікай Айчыннай там працаваў атэістычны музей. Цікава, што сярод музейных экспанатаў захоўваліся мошчы святой Еўфрасінні Полацкай. А каб пераканаць народ, што Бога няма, у касцёле павесілі славыты маятнік Фуко. Рабілі гэта ў якасці дэманстрацыі кручэння нашай планеты... Падчас вайны храм быў не вельмі разбураны. Знішчылі будынак у пачатку 1960-х.

— Каб касцёл у гонар Святога Антонія быў адроджаны, робім крокі. На сёння магу сказаць, што ў Міністэрстве культуры ажыццяўленне гэтай ідэі падтрымалі. Дадзена згода на тое, каб касцёл быў адбудаваны (з нуля. — Аўт.). Цяпер на самым высокім узроўні ўлады мы пастараемся атрымаць падтрымку, каб гэты праект быў ажыццёўлены. І молімся, каб гэты прыгожы храм заняў сваё месца там, дзе ён стаяў, — адказаў на пытанне карэспандэнта «Звязды» **епіскап Віцебскі Алег БУТКЕВІЧ**.



Касцёл Святога Антонія.

Пра неабходнасць аднаўляць віцебскія храмы гаварыў яшчэ некалькі гадоў таму тады **старшыня Віцебскага аблвыканкама, член-прадні кіраўнік Адміністрацыі Прэзідэнта Аляксандр КОСІНЕЦ**.

Менавіта гэты каталіцкі храм вядомы і тым, што там у 1899 годзе пабываў пісьменнік І.А.Бунін. Ён напісаў пра гэта ў адным са сваіх твораў. «...Як узрушыў мяне арган, калі я ўпершыню (у юнацкія гады) увайшоў у касцёл, хоць гэта быў усяго толькі касцёл у Віцебску!»

Пакуль што зразумела, што аднаўленне гэтага касцёла — справа часу. У больш хуткай перспектыве рэальна даць другое жыццё іншаму храму — у віцебскім батанічным садзе. Узведзеная ў XIX стагоддзі на прыватных грошы былая капліца была перабудавана. Доўгі час будынак не эксплуатаваўся. І ў Віцебскім дзяржаўным універсітэце, якому належаць батанічны сад і пабудовы ў ім, вырашылі яго разбурыць. Але гэтае рашэнне адмянілі...

— І я хацеў бы асабіста падзякаваць кіраўніцтву ВУНУ, Міністэрству адукацыі і мясцовай уладзе за тое, што разбураць будынак не будуць, — працягнуў епіскап. — Цяпер вядзём перамовы аб яго перадачы.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.
pukshanski@zviazda.by